E.T.A. Hoffmann

Lykke i spil

Bibliotek 1800

E. T. A. Hoffmann

Lykke i spil

eBibliotek 1800

2022

Ophavsret og brugsbetingelser

Denne ebogsudgave af E. T. A. Hoffmann: *Lykke i spil* er baseret på originaler, som er public domain i hele verden.

Nærværende ortografisk opdaterede og redigerede udgave af teksten kan frit downloades og videreformidles under Creative Commons-licensen BY-NC-SA – Kreditering-IkkeKommerciel-DelPåSammeVilkår 4.0 International.

Generelt forbehold: *Vær opmærksom på, at denne ebog er baseret på en tekst, som stammer fra en længst svunden tid. Normer og udtryksmåder mm. var anderledes dengang, og der kan derfor forekomme indhold, som på nogle virker stødende. Bogen skal, ligesom alle andre kunstneriske værker fra andre tider, ses i sin kulturelle og tidsmæssige kontekst, og udgiveren kan og vil ikke påtage sig noget ansvar for forfatterens verdensbillede og udtryksmåder.*

Copyright and conditions of use

This ebook edition of E. T. A. Hoffmann: *Lykke i spil* is based upon sources in the public domain worldwide.

This orthographically updated and revised edition is free to download and reuse under Creative Commons BY-NC-SA Attribution-NonCommercial-ShareAlike 4.0 International.

Disclaimer: *Please note that this book is based on an original text dating from another era. Norms and language were different then, and some readers might find offensive content. We believe that any work of art from previous times should be viewed in its cultural and temporal*

context and not in the light of latter-day prejudices, and we can and will not accept any responsibility for the author's views or language.

BY NC SA

Lykke i spil

Pyrmont var mere end nogen sinde besøgt i sommeren 18… Fra dag til dag tog tilstrømningen af fornemme og rige fremmede til og vakte kappestrid hos spekulanter af enhver art. Dette bevirkede også, at de folk, der holdt faraobanken, sørgede for at opdynge deres glimrende guld i større masser end ellers, for at lokkemaden også skulle tiltrække det ædleste vildt, som de, der var gode og øvede jægere, agtede at lokke i deres garn.

Hvem véd ikke, at spillets trolddom bliver uimodståelig i sæsonen på badesteder, hvor enhver er trådt ud af sine almindelige forhold og forud er bestemt på at hengive sig til driveri og adspredelse? Man ser personer, der ellers ikke rører et kort, som de ivrigste spillere ved banken, og desuden kræver, i alt fald i den fornemme verden, den gode tone, at man hver aften indfinder sig i banken og bortspiller nogle penge.

Til denne uimodståelige trolddom, denne den gode tones regler, syntes alene en ung tysk baron – vi vil kalde ham Siegfried – ikke at tage hensyn. Når alle ilede til spillebordet, når han blev afskåret fra alle midler, enhver udsigt til åndelig underholdning, som han satte pris på, så foretrak han enten på ensomme spadsereture at overlade sig til sin fantasis spil eller at sidde på sit værelse med denne eller hin bog, ja, vel også selv at digte eller skrive et eller andet.

Siegfried var ung, uafhængig, rig, af ædel skikkelse og yndefuldt væsen, og derfor kunne det ikke være andet, end at man højagtede ham og holdt af ham, og at hans lykke hos

kvinderne var afgjort. Men i alt, hvad han tog fat på, syntes der også at råde en særlig lykkestjerne over ham. Man talte om alle slags eventyrlige elskovsforhold, som var blevet ham pånødte, og som, hvor ødelæggende de tilsyneladende ville have været for enhver anden, på utrolig måde var blevet let og lykkeligt løste. Men især plejede de gamle herrer af baronens bekendtskab, når der blev talt om ham og hans lykke, at fortælle en historie om et ur, der var hændt ham i hans første ynglingeår: Mens Siegfried endnu var under formynderskab, havde han en gang på en rejse, han uventet kom til at foretage, været i så stor pengeforlegenhed, at han, for blot at komme videre, måtte sælge sit guldur, der var besat med brillanter. Han var forberedt på at skille sig af med dette kostbare ur for en bagatel; men da det netop hændtes, at en ung fyrste, der boede i samme hotel som han, søgte et sådant klenodie, fik han mere for det end dets egentlige værdi. Der var gået over et år, og Siegfried var blevet sin egen herre, da han et andet sted læste i bladene, at der var et ur, som skulle bortspilles. Han tog et lod, der kostede en bagatel, og vandt det guldur med brillanter, som han havde solgt. Ikke længe efter ombyttede han dette ur med en kostbar ring. Han kom én kort tid i fyrsten af G's tjeneste, og denne sendte ham, da han tog sin afsked, som minde om sin velvilje det samme guldur. Der var besat med brillanter, og sad i en smuk kæde.

Fra denne historie gik man så over til at tale om Siegfrieds egensindighed: At han slet ikke ville røre et kort, hvortil han med sin deciderede lykke dog særlig havde anledning, og man blev snart enige om, at baronen trods sine øvrige glimrende egenskaber var en gnier, der var alt for angst og alt for

snæverhjertet til at udsætte sig for det allerringeste tab. Man ænsede slet ikke, at baronens opførsel i øvrigt stod i fuldstændig modstrid med enhver tanke om gerrighed, og som det nu en gang plejer at gå i verden: De fleste er rigtig forhippede på at kunne finde en hage ved en eller anden højtbegavet mand og forstår også at finde denne hage, selv om den beror på deres egen indbildning – således var man i dette tilfælde meget tilfreds med denne forklaring af Siegfrieds uvilje imod spil.

Siegfried erfarede meget snart, hvad man påstod om ham, og da han, højhjertet og gavmild, som han var, ikke afskyede noget i så høj grad som gerrighed, besluttede han at knuse bagvaskerne, hvor meget han end havde imod alt spil, og købe sig fri for den slemme mistanke med et par hundrede louisdorer eller mere.

Han indfandt sig i banken med det faste forsæt at tabe den betydelige sum, som han havde stukket til sig; men den lykke, som stod ham bi i alt, hvad han foretog sig, var ham også tro i spil. Hvert kort, han valgte, vandt. Gamle, øvede spilleres kabbalistiske beregninger strandede på baronens spil. Han kunne ombytte kortene; han kunne blive ved at holde på de samme – lige meget! Han vandt stadig. Baronen viste det sjældne skue: En spiller, der er ved at blive ude af sig selv, fordi kortene stadig falder til gunst for ham; og hvor nær end forklaringen af denne adfærd lå, så så man dog på hinanden med betænkelige ansigter og lod ikke ganske utydeligt at forstå, at baronen, idet han lod sig rive med af sin hang til det underlige, til sidst dog måske kunne blive vanvittig; for

vanvittig måtte dog den spiller være, der blev forfærdet over sit held.

Netop den omstændighed, at baronen havde vundet en betydelig sum, tvang ham til at blive ved med at spille for således at gennemføre, hvad han havde foresat sig, da der efter al sandsynlighed vilde følge et endnu større tab efter den betydelige gevinst. Men hvad man kunne formode, indtraf ingenlunde; for hans held fortsatte at være det samme.

Uden at baronen mærkede det, fik han efterhånden selv lyst til faraospillet, der i sin simpelhed er det mest skæbnesvangre spil af alle.

Han var ikke mere utilfreds med sin lykke. Spillet fængslede hans opmærksomhed og holdt ham fast hele nætter igennem. Da det ikke var vindingen, men netop spillet selv, der tiltrak ham, måtte han nødvendigvis tro på den særlige trolddom, som hans venner havde talt om, og som han slet ikke havde villet anerkende.

Da han en nat, efter at banken netop havde endt en *taille*, så op, opdagede han en ældre mand, der havde stillet sig lige over for ham og ufravendt rettede sit vemodige, alvorlige blik på ham. Hver gang baronen så op under spillet, mødte hans blik den fremmedes mørke øje, så at han ikke kunne undgå en trykkende, uhyggelig følelse. Først da spillet var forbi, forlod den fremmede salen. Den følgende nat stod han atter lige over for baronen og stirrede ufravendt på ham med mørke, spøgelsesagtige øjne. Endnu beherskede baronen sig, men da den fremmede atter havde indfundet sig den tredje nat og med funklende øjne vedblev at stirre på baronen, fo'r denne op og

sagde: "Min herre! Jeg må bede Dem om at vælge Dem en anden plads; De generer mig i mit spil!"

Den fremmede bukkede med et smerteligt smil og forlod spillebordet og salen uden at sige et ord.

Også den følgende nat stod den fremmede lige over for baronen og gennemborede ham med sit mørke, funklende blik.

Da fo'r han op, endnu mere forbitret end den foregående dag, og sagde: "Min herre! Hvis det morer Dem at glo på mig, så vil jeg bede Dem om at vælge en anden tid og et andet sted, men at De i dette øjeblik ..." En bevægelse med hånden hen imod døren trådte i stedet for de hårde ord, som baronen netop ville til at ytre.

Ligesom den foregående nat bukkede den fremmede let med et smerteligt smil og forlod salen.

Ophidset af spillet, af den vin, han havde drukket, ja, selv af scenen med den fremmede, kunne Siegfried ikke sove. Morgenen dæmrede allerede, da hele den fremmedes skikkelse trådte frem for hans øjne; han så det indholdsrige, skarpt tegnede ansigt med det smertelige udtryk, de dybt liggende, mørke øjne, der stirrede på ham; han tænkte på, at mandens ædle ansigt, til trods for hans fattige dragt, vidnede om en fin opdragelse. – Og nu den måde, på hvilken den fremmede med smertelig resignation optog de hårde ord og fjernede sig fra salen, idet han med magt bekæmpede den bitreste følelse!

"Nej!" udbrød Siegfried, "jeg gjorde ham uret, stor uret! – Ligger det da i mit væsen, som en rå knægt at bruse op og være uartig og såre mennesker uden den mindste anledning?" Baronen blev til sidst enig med sig selv om, at manden havde stirret således på ham under en trykkende følelse af den mest

skærende kontrast; i det øjeblik, da han måske selv kæmpede med den bitreste nød, havde han, baronen, i letsindigt spil dynget guld på guld. Han besluttede, at han straks den næste morgen ville opsøge den fremmede og udjævne sagen.

Tilfældet føjede det således, at den fremmede var den allerførste person, baronen traf, da han spadserede i alléen.

Baronen talte til ham, undskyldte indtrængende sin adfærd den foregående nat og sluttede med at bede den fremmede om forladelse. Denne mente, at han slet ikke havde noget at tilgive, da man måtte holde en spiller, der var midt i et ivrigt spil, meget til gode, og da han selv var skyld i, at han havde måttet høre de hårde ord, fordi han hårdnakket var blevet på en plads, hvor han måtte genere baronen.

Baronen gik videre. Han talte om, at der ofte i livet gaves øjeblikkelige forlegenheder, der på den ubehageligste måde tyngede på en dannet mand, og lod sig ikke utydeligt forstå med, at han var rede til at ofre de penge, han havde vundet, eller endnu mere, hvis han måske derved kunne hjælpe den fremmede.

"Min herre," svarede den fremmede, "De anser mig for trængende; det er jeg netop ikke; for skønt jeg snarere er fattig end rig, har jeg dog så meget, at jeg kan leve på min simple vis. De vil tillige selv kunne indse, at jeg, såfremt De tror, at De har fornærmet mig, og vil bøde på det med en rund pengesum, umuligt som mand af ære kan tage imod det, selv om jeg ikke var kavaler."

"Jeg tror, at jeg forstår Dem," svarede baronen forlegen, "og jeg er rede til at give Dem al den satisfaktion, som De kan forlange."

"Å, Gud!" fortsatte den fremmede. "Hvor ulige ville ikke en tvekamp mellem os to være! – Jeg er overbevist om, at De ligesom jeg ikke anser en duel for blot barnagtigt raseri og ingenlunde tror, at et par dråber blod, der måske flyder ud af en såret finger, kan vaske ens plettede ære ren. Der gives mange tilfælde, som kan gøre det umuligt for to mennesker at leve samtidig her på jorden. Det kan være således, selv om den ene lever i Kaukasus og den anden ved Tiberen, at der ikke gives nogen adskillelse, så længe den ene kan nå den andens tilværelse med tankerne alene. I det tilfælde følger der nødvendigvis en tvekamp, som må afgøre, hvem af de to der skal vige pladsen for den anden her på Jorden. – Mellem os to ville, som jeg lige har sagt, tvekampen være ulige, da mit liv ingenlunde er så meget værd som Deres. Hvis jeg støder Dem ned, så dræber jeg en hel verden af de skønneste forhåbninger, hvis jeg bliver tilbage på pladsen, så har De endt en kummerlig tilværelse, der er blevet ødelagt af de bitreste, kvalfuldeste minder. – Men hovedsagen er og bliver, at jeg aldeles ikke anser mig for fornærmet. – De bød mig gå, og jeg gik."

De sidste ord sagde den fremmede i en tone, der røbede, at han dog følte sig krænket i sit indre. Det var grund nok for baronen til endnu en gang at undskylde sig med, at han vidste ikke selv hvorfor, men den fremmedes blik var trængt ind i hans inderste hjerte, så at han til sidst slet ikke kunde tåle det.

"Hvis mit blik virkelig er trængt ind i Deres inderste," sagde den fremmede, "så gid det må have vakt tanker om den truende fare, i hvilken De svæver. Med frejdigt mod, med ungdommelig ligegyldighed, står De ved afgrundens rand; et eneste stød, og

De styrter redningsløst ned. Med andre ord: De er på vej til at blive en lidenskabelig spiller og at ødelægge Dem selv."

Baronen forsikrede, at den fremmede tog fuldstændig fejl. Han fortalte nøjagtigt, hvorledes han var kommet til spillebordet, og påstod, at han helt manglede den egentlige sans for spil, at han netop ønskede at tabe et par hundrede louisdorer og, når han havde opnået dette, ville holde op med at spille. Hidtil havde han haft det mest afgjorte held.

"Ak!" udbrød den fremmede. "Ak, netop dette held er den fjendtlige magts forfærdeligste, lumskeste bedrag. Netop det held, med hvilket De spiller, hr. baron, hele måden, på hvilken De er kommet til at spille, ja, selv hele Deres væsen under spillet, der kun alt for tydeligt røber, hvorledes Deres interesse for det stiger mere og mere – alt dette minder mig kun *for* levende om en ulykkelig mands forfærdelige skæbne, en mand, der i mange henseender lignede Dem og begyndte ligesom De! Det var derfor, jeg ikke kunne vende øjnene fra Dem, at jeg næppe en gang kunne lade være at sige Dem med ord, hvad mit blik skulle røbe Dem! – "Ak se, hvorledes dæmonerne udstrækker deres kløer imod dig for at rive dig ned i Orkus!" – det havde jeg lyst til at råbe. – Jeg ønskede at gøre Deres bekendtskab; det har jeg i det mindste opnået. – Lad mig fortælle Dem historien om hin ulykkelige mand, som jeg omtalte: Måske overbeviser De Dem så om, at det ikke er tåget hjernespind, når jeg synes, at De er i den mest truende fare, og advarer Dem."

Begge to, den fremmede og baronen, tog plads på en ensomt stående bænk, og den fremmede begyndte på følgende måde:

"De samme glimrende egenskaber, som udmærker Dem, hr. baron, havde også chevalier Menars, og de vandt ham mændenes agtelse og beundring og gjorde ham til kvindernes yndling. Kun med hensyn til rigdom havde lykken ikke begunstiget ham i den grad som Dem. Han var næsten trængende, og det blev ham kun muligt ved den mest regelmæssige levemåde at optræde med den anstand, som hans stilling som ætling af en fornem familie krævede. Allerede af den grund, at det mindste tab var føleligt for ham og måtte gribe forstyrrende ind i hele hans levevis, kunne han ikke indlade sig på noget spil; tilmed manglede han al sans for det, og han bragte derfor intet offer, når han undgik at spille. Ellers lykkedes alt, hvad han foretog sig, på en ganske mærkelig måde, så at chevalier Menars' lykke ligefrem blev til en talemåde.

Imod sædvane havde han en aften ladet sig overtale til at besøge et spillehus. De venner, som var gået med ham, var snart fordybede i spillet.

Uden interesse og optaget af helt andre tanker vandrede chevalieren snart frem og tilbage i salen, snart stirrede han hen på spillebordet, hvor der strømmede masser af guld til banken fra alle sider. Da fik pludselig en gammel oberst øje på chevalieren og råbte højt: "For pokker! Chevalier Menars er iblandt os og hans lykke med ham, og vi kan ikke vinde, da han hverken har erklæret sig for banken eller for spillerne; men det skal ikke blive ved at gå på den måde! Han skal øjeblikkelig spille for mig."

Chevalieren kunne undskylde sig med sin ubehændighed og sin mangel på erfaring så meget, han ville, obersten gav ikke

efter, chevalieren måtte træde hen til spillebordet.

Det gik chevalieren ligesom Dem, hr. baron: Han vandt på hvert eneste kort, så at han snart havde vundet en betydelig sum for obersten, der ikke nok kunne glæde sig over den prægtige idé, at han havde lagt beslag på chevalier Menars' prøvede lykke.

Denne lykke, som forbavsede alle andre, gjorde ikke det mindste indtryk på chevalieren, ja han vidste ikke en gang selv, hvorledes det gik til; men hans uvilje imod spillet voksede endnu mere, så at han næste morgen, da følgerne af denne gennemvågede nat viste sig i åndelig og legemlig mathed, på det bestemteste foresatte sig på ingen måde igen at besøge et spillehus. Dette forsæt blev endnu mere bestyrket ved den gamle obersts adfærd. Denne havde det mest afgjorte uheld, så snart han tog et kort i hånden, og han beskyldte nu i mærkværdig tåbelighed chevalieren for at være skyld i denne ulykke. På en påtrængende vis forlangte han, at chevalieren skulle spille for ham eller i alt fald stå ved siden af ham, når han spillede, for ved sin nærværelse at forjage den onde dæmon, der altid gav ham dårlige kort i hånden. – Man ved jo, at der ikke er nogen, der er så meningsløst overtroiske som spillere. Kun ved med den største alvor at afgive den erklæring, at han hellere ville slås med ham end spille for ham, kunne chevalieren blive af med obersten, der ikke just var nogen ven af dueller. – Chevalieren forbandede sin eftergivenhed mod den gamle tåbe.

For øvrigt kunne det ikke undgås, at historien om chevalierens vidunderligt heldige spil gik fra mund til mund, og at der blev tilsat en hel del gådefulde og hemmelighedsfulde ting, der fremstillede ham som en mand, der stod i pagt med

højere magter; men at chevalieren ikke troede på sin lykke, ikke rørte et kort, det måtte give det højeste begreb om hans faste karakter og endnu langt mere forøge den agtelse, man i forvejen nærede for ham.

Der kunne vel være gået et år, da chevalieren kom i den mest pinlige forlegenhed, fordi den lille sum, af hvilken han levede, uventet udeblev. Han var nødt til at meddele det til sin mest trofaste ven, der uden ophævelser hjalp ham med det, han trængte til, men tillige kaldte ham den største særling, der nogen sinde havde eksisteret i verden.

"Skæbnen," sagde han, "giver os vink om, på hvilken vej vi skal søge at finde vor lykke; det er kun på grund af vor ligegyldighed, når vi ikke tager hensyn til og ikke forstår disse vink. Den højere magt, som råder over os, har meget tydeligt hvisket dig i øret: Hvis du vil erhverve gods og guld, så gå hen og spil, ellers vil du altid blive ved med at være fattig, trængende og afhængig."

Først nu trådte den tanke, hvor vidunderligt lykken havde begunstiget ham ved faraobanken, levende frem for hans sjæl, og vågen og i drømme så han spillekort, hørte han bankierens ensformige "*gagne – perd*" og guldstykkernes klirren.

"Det er sandt," sagde han til sig selv, "en eneste nat som den river mig ud af min nød, fritager mig for den trykkende forlegenhed at falde mine venner til besvær; det er en pligt at følge skæbnens vink."

Netop den ven, der havde rådet ham til at spille, fulgte ham til spillehuset og lånte ham endnu tyve louisdorer, for at han sorgløst kunne begynde sit spil.

Hvis chevalieren den gang, da han pointerede for den gamle oberst, havde spillet glimrende, så var dette nu tilfældet i dobbelt grad. Blindt, uden valg, trak han de kort, som han satte på, men ikke han, en højere, usynlig magt som er fortrolig med tilfældet, eller rettere sagt *er* det, som vi kalder for tilfældet, syntes at ordne hans spil. Da spillet var endt, havde han vundet tusind louisdorer.

Han vågnede næste morgen i en slags bedøvelse. De vundne guldstykker lå ophobet ved siden af ham på bordet. Han troede i det første øjeblik, at han drømte. Han gned sig i øjnene, tog fat i bordet og rykkede det nærmere til sig. Men da han nu kom i tanke om, hvad der var sket, da han rodede omkring i guldstykkerne, talte dem med velbehag og atter og atter talte dem, da gennemtrængte for første gang som et ødelæggende giftigt pust fryden over det lumske mammon hele hans væsen, da var det ude med den renhed i sindet, som han så længe havde bevaret.

Han kunne næppe vente til det blev aften, før han gik til spillebordet. Hans lykke var den samme, så at han i løbet af få uger, i hvilke han næsten havde spillet hver nat, havde vundet en betydelig sum.

Der gives to slags spillere. For mange er, uden hensyn til gevinsten, spillet selv en ubeskrivelig, hemmelighedsfuld lyst. Tilfældets underlige sammenkædninger veksler i de sælsomste spil, en højere magts herredømme træder klarere frem, og det er netop dette, der ægger vor ånd til at røre vingerne og til at forsøge, om den ikke kan svinge sig ind i det dunkle rige, i hin magts skæbnesvangre værksted for at belure dens arbejde. – Jeg har kendt en mand, der i dage og nætter sad alene i sit værelse

og holdt bank og spillede imod sig selv. Det var i mine tanker en ægte spiller. – Andre har kun gevinsten for øje og betragter spillet som et middel til hurtigt at berige sig. Til denne klasse sluttede chevalieren sig og beviste derved den sætning, at den egentlige, dybere spillesans ligger i den individuelle natur, og må være medfødt.

Netop derfor blev den kreds, i hvilken han færdedes som spiller, snart for snæver for ham. Med den meget betydelige sum, som han havde vundet, indrettede han en bank, og også nu begunstigede lykken ham i den grad, at hans bank efter kort tids forløb var den rigeste i Paris.

Som det ligger i sagens natur, samledes også de fleste spillere om ham, den rigeste og heldigste bankier. Spillerens vilde, uhyggelige liv tilintetgjorde snart alle de åndelige og legemlige fortrin, som ellers havde vundet chevalieren andres kærlighed og agtelse. Han holdt op med at være en trofast ven, en ugenert, munter selskabsmand, en ridderlig, galant tilbeder af damerne. Hans sans for videnskab og kunst var udslukt, al hans stræben efter at gøre fremskridt i kundskab og indsigt var borte. I hans dødblege åsyn, i hans mørke øjne, der funklede af en dunkel ild, så man det fulde udtryk af den ødelæggende lidenskab, der havde ham i sine garn – det var ikke spillelidenskab, nej, den modbydeligste havesyge, som Satan selv havde tændt i hans indre – med andre ord: Han var den mest fuldendte bankier, som man kunne tænke sig.

En nat havde lykken været chevalieren mindre gunstig, uden at han dog havde lidt noget betydeligt tab. Da trådte en lille gammel, vissen mand, der var tarvelig klædt og næsten så modbydelig ud, hen til spillebordet, tog med skælvende hånd et

kort og satte et guldstykke på det. Flere af spillerne så med dyb forbavselse på den gamle, men behandlede ham med påfaldende foragt, uden at han så meget som fortrak en mine, langt mindre beklagede sig over det med et ord.

Den gamle tabte og tabte den ene indsats efter den anden; men jo større hans tab blev, desto mere glædede de andre spillere sig. Ja, da den gamle, der stadig fordoblede sin indsats, en gang havde sat fem hundrede louisdorer på ét kort og i samme øjeblik tabte dem, råbte én, idet han lo højt: "God lykke, signor Vertua, god lykke, tab ikke modet, bliv bare ved at sætte! I ser mig ud til, at I dog, når det kommer til stykket, vil sprænge banken med en uhyre gevinst."

Den gamle kastede et basiliskblik på spotteren og ilede hurtigt af sted, men kom en halv time efter tilbage med lommerne fyldt med guld. I den sidste *taille* måtte han imidlertid holde op, da han igen havde bortspillet alt det guld, han havde hentet.

Chevalieren, der, til trods for sit elendige liv, dog holdt på en vis anstand, som han ønskede, man skulde iagttage ved hans bank, havde i højeste grad været misfornøjet med den hån og den foragt, hvormed man behandlede den gamle. Det var ham grund nok til, da spillet var forbi, og den gamle havde fjernet sig, meget alvorligt at henvende sig til den omtalte spotter og til et par andre spillere, hvis hånlige adfærd mod den gamle havde været mest påfaldende, og som chevalieren derfor havde opfordret til at blive tilbage. "Å," udbrød den ene, "I kender ikke Francesco Vertua, ellers ville I slet ikke beklage jer over os og vor opførsel, men tværtimod godkende den. Jeg skal sige jer, at denne Vertua, der er neapolitaner af fødsel, og som har været

femten år i Paris, er den laveste, smudsigste, mest ondartede gnier og ågerkarl, man kan tænke sig. Enhver menneskelig følelse er ham fremmed. Han kunne se sin egen broder vride sig i dødskampen for hans fod, og det vilde være forgæves at fravriste ham en eneste louisdor, selv om broderen kunne reddes derved. En mængde menneskers, ja, hele familiers eder og forbandelser hviler tungt på ham, fordi han ved sine sataniske spekulationer har styrtet dem i den dybeste elendighed. Han er bittert hadet af alle dem, som kender ham, enhver ønsker, at hævnen for alt det onde, som han har gjort, må ramme ham og gøre ende på hans brødebetyngede liv. Han har aldrig spillet før – i det mindste ikke så længe han har været i Paris, og De kan derfor ikke undre Dem over den store forbavselse, som greb os, da den gamle gnier trådte hen til spillebordet. Derfor havde vi vel også ret til at glæde os over hans betydelige tab; for det ville have været alt for galt, hvis lykken havde begunstiget den skurk. Det er kun alt for sikkert, at Deres banks rigdom har forblændet den gamle tåbe. Han tænkte på at plukke Dem og mistede selv sine fjer. Men det er og bliver mig dog ubegribeligt, at Vertua så ganske imod en gniers egentlige karakter kan beslutte sig til så højt spil. Nå! Han kommer vel ikke igen! Jeg antager, vi er fri for ham."

Denne formodning slog imidlertid ingenlunde til; for allerede den følgende aften stod Vertua atter ved chevalierens bank og satte og tabte langt betydeligere end den foregående aften. Men han vedblev at være rolig, ja, han smilede endog undertiden med en bitter ironi, som om han vidste i forvejen, hvor snart alt ville blive helt anderledes. Men som en lavine voksede mere og mere rivende i hver af de følgende nætter den

gamles tab, så at man til sidst kunne regne ud, at han omtrent havde tabt tredive tusind louisdorer til banken. Da kom han en gang, efter at spillet allerede for længe siden var begyndt, ligbleg og med forstyrrede blikke ind i salen og stillede sig i nogen afstand fra spillebordet med øjnene stift fæstet på de kort, som chevalieren lagde op. Endelig da chevalieren atter havde blandet kortene og ladet tage af, og da han lige ville begynde *taillen*, råbte den gamle i en skingrende tone: "Holdt!" så at næsten alle så sig forfærdede om. Da nærmede den gamle sig chevalieren og sagde til ham med tonløs røst: "Chevalier, mit hus i St. Honoré-gaden med hele dets bohave og hvad jeg ejer af sølv, guld og juveler, er vurderet til firsindstyve tusind francs. Vil De holde den indsats?"

"Ja vel," svarede chevalieren koldt uden at se sig om efter den gamle, og han begyndte *taillen*.

"Damen," sagde den gamle, og næste gang havde damen tabt. – Den gamle fo'r tilbage og lænede sig til væggen uden at kunne bevæge sig, han lignede en billedstøtte. Ingen brød sig videre om ham.

Spillet var endt; spillerne forsvandt efterhånden. Chevalieren og hans medhjælpere gemte det vundne guld; da kom den gamle Vertua vaklende frem fra en krog som et spøgelse og sagde med hul stemme til chevalieren: "Endnu et ord, chevalier – et eneste ord!"

"Hvad vil I?" svarede chevalieren, idet han tog nøglen af kassen og målte den gamle foragteligt fra top til tå.

"Jeg har tabt hele min formue til Deres bank," sagde den gamle; "intet, slet intet har jeg beholdt tilbage; jeg ved ikke, hvor jeg i morgen skal lægge mit hoved, eller hvad jeg skal stille min

sult med, jeg tager min tilflugt til Dem, chevalier. Lån mig en tiendedel af den sum, som De har vundet fra mig, så jeg atter kan begynde min forretning og arbejde mig op af den dybeste nød."

"Hvor kan det falde Dem ind?" svarede chevalieren. "Hvad mener De, signor Vertua? Ved De da ikke, at en bank aldrig må låne penge ud af sin gevinst? Det strider mod den gamle regel, som jeg ikke kan afvige fra."

"De har ret," sagde Vertua, "De har ret, chevalier, min fordring var vanvittig – overdreven – en tiendedel! Nej, lån mig en tyvendedel!"

"Jeg siger Dem jo," svarede chevalieren ærgerligt, "at jeg aldeles ikke vil låne noget ud af min gevinst."

"Det er sandt," sagde Vertua, idet hans ansigt blev blegere og blegere og hans blik mere og mere stift. "Det er sandt! De kan ikke låne noget ud – det plejede jeg jo heller ikke at gøre – men giv tiggeren en almisse, giv ham hundrede louisdorer af den rigdom, som den blinde lykke har kastet i Deres skød."

"De forstår i sandhed at pine folk, signor Vertua," sagde chevalieren vredt. "Jeg siger Dem, De får ikke hundrede – ikke halvtredsindstyve – ikke tyve – ikke en eneste louisdor af mig. Jeg måtte jo være gal, hvis jeg på nogen måde ville støtte Dem, så De atter kunne begynde på Deres skammelige håndværk. Skæbnen har knust Dem i støvet som en giftig slange, og det ville være formasteligt af Dem atter at rejse Dem. Af sted med Dem og gå til grunde, som De fortjener!"

Vertua trykkede begge hænder mod sit bryst og faldt sammen med et dybt suk. Chevalieren befalede sin tjener at bringe kassen ned i vognen og sagde derpå meget højt:

"Hvornår overleverer De mig Deres hus og Deres ting, signor Vertua?"

Da mandede Vertua sig op og sagde med fast stemme: "Nu straks – i dette øjeblik, chevalier! Gå med mig!"

"Det er godt," svarede chevalieren. "De kan køre med mig hen til Deres hus, som De så må forlade for stedse i morgen tidlig."

Hverken Vertua eller chevalieren sagde et eneste ord hele vejen. Da de var kommet til huset i St. Honoré-gaden, ringede Vertua på.

En gammel morlil åbnede porten, og da hun fik øje på Vertua, udbrød hun: "Ak, nådige Frelser, er det endelig Dem, signor Vertua? Angela har næsten ængstet sig til døde for Deres skyld."

"Ti!" svarede Vertua. "Gud give, at Angela ikke har hørt den ulyksalige klokke; hun må ikke vide, at jeg er kommet hjem."

Med disse ord tog han armstagen med de brændende lys fra den gamle, der var ganske forstenet, og lyste chevalieren ind i sit værelse.

"Jeg er forberedt på alt," sagde Vertua, "De hader og foragter mig, chevalier, De ødelægger mig til glæde for Dem selv og andre, men De kender mig ikke. Jeg vil da sige Dem, at jeg en gang var spiller ligesom De, at den lunefulde lykke var mig lige så gunstig som Dem, at jeg rejste gennem hele Europa og gjorde ophold alle vegne, hvor det høje spil og håbet om stor vinding lokkede mig, og at guldet i min bank uophørligt hobede sig op som i Deres. Jeg havde en smuk, trofast hustru, som jeg forsømte, og som var elendig i den mest strålende rigdom. Da hændte det en gang, da jeg holdt bank i Genua, at en ung romer bortspillede hele sin rige arvelod i min bank. Ligesom jeg i dag

bad Dem, således bad han mig om at låne ham penge, så at han i alt fald kunne rejse tilbage til Rom. Jeg afslog ham dette med en hånlig latter, og i vanvittigt raseri og dyb fortvivlelse stødte han den stilet, han bar hos sig, dybt ind i mit bryst. Det var kun med besvær, at det lykkedes lægerne at redde mig; men mit sygeleje var langvarigt og smerteligt. Da plejede min hustru mig, holdt mig oppe, når jeg var ved at bukke under af kval, og med helbredelsen dæmrede der en følelse i mig, som jeg endnu aldrig havde kendt, og den blev mægtigere og mægtigere. Spilleren bliver fremmed for alle menneskelige rørelser; deraf kom det, at jeg ikke vidste, hvad en kvindes kærlighed og trofaste hengivenhed vil sige. Hvad mit utaknemmelige hjerte havde forbrudt imod min hustru, og for hvilken skrækkelig færd jeg havde ofret hende, det brændte mig nu dybt i sjælen. Som frygtelige hævnens ånder så jeg nu alle dem, hvis livslykke, hvis hele tilværelse jeg havde dræbt med formastelig ligegyldighed, og jeg hørte deres hule, hæse gravrøster, som bebrejdede mig al skyld og alle forbrydelser, til hvilke jeg havde lagt spiren. Kun min hustru formåede at forjage den navnløse jammer og den forfærdelse, som da betog mig – jeg aflagde et løfte om, at jeg aldrig ville røre et kort mere – jeg trak mig tilbage – jeg rev mig løs fra de bånd, som bandt mig – jeg modstod mine medhjælperes fristende tale, da de ikke ville undvære mig og min lykke. En lille villa ved Rom, som jeg købte, var det sted, til hvilket jeg flygtede med min hustru, da jeg var blevet helt rask. – Ak! Kun et eneste år opnåede jeg en ro og tilfredshed, som jeg aldrig havde anet. Min hustru fødte mig en datter og døde få uger efter. Jeg var fortvivlet, jeg anklagede Himlen og forbandede så igen mig selv, mit ryggesløse liv, som

den evige magt tog hævn for, da den berøvede mig min hustru, der havde frelst mig fra ødelæggelse – det eneste væsen, som gav mig trøst og håb. Som en forbryder, der frygter ensomhedens rædsler, følte jeg mig drevet bort fra min villa her til Paris. Angela blomstrede, hun blev sin moders skønne billede – ved hende hang hele mit hjerte, for hendes skyld lagde jeg vægt på, ikke blot at bevare en betydelig formue, men også at forøge den. Det er sandt, jeg lånte penge ud mod høje renter; men det er skammelig bagvaskelse, når man beskylder mig for bedragerisk åger. Og hvem er disse anklagere? – Letsindige folk, som vedbliver at pine mig, til jeg låner dem penge, som de bortødsler som en værdiløs ting, mens de så bliver ude af sig selv, når jeg med ubønhørlig strenghed forlanger de penge, som ikke tilhører mig, men min datter, hvis formue jeg betragter mig som forvalter af. Det er ikke længe siden, at jeg frelste et ungt menneske fra skændsel og ødelæggelse ved at låne ham en betydelig sum. Jeg omtalte ikke min fordring med en stavelse, da jeg vidste, at han var bundfattig – før han havde fået en meget rig arv. Da opfordrede jeg ham til at betale sin gæld. – I tror mig vist næppe, chevalier, når jeg siger, at den letsindige skurk, der kunne takke mig for sin eksistens, nægtede at skylde mig noget, at han kaldte mig en nederdrægtig gnier, da jeg henvendte mig til domstolene og tvang ham til at betale sin gæld. – Jeg kunne fortælle jer flere af den slags begivenheder, som har gjort mig hård og følelsesløs, når jeg ser letsindighed og slethed. Og desuden! – jeg kunne sige jer, at jeg har aftørret mangen en bitter tåre, at mangen en bøn for mig og Angela er steget op til Himlen; men I ville anse det for falsk praleri og desuden ikke regne det for noget, da I er spiller. – Jeg troede, at

de evige magter var forsonede – det var kun indbildning; for Satan fik lov til at forblænde mig på en forfærdeligere måde end nogen sinde før. – Jeg hørte tale om Deres lykke, chevalier. Hver dag hørte jeg, at denne og hin havde spillet hos jer, til han var tigger. Da faldt jeg på den tanke, at jeg var udset til at sætte min spillerlykke, som endnu aldrig havde forladt mig, imod Deres, at det stod i min magt at gøre ende på Deres færd, og denne tanke, som kun et sælsomt vanvid kunne avle, lod mig ikke have ro eller rist længere. Derfor kom jeg til Deres bank; derfor blev jeg ikke revet ud af min skrækkelige blindhed, før min datters, før Angelas formue var Deres. – Nu er det forbi. – I tillader dog vel, at min datter tager sit tøj med sig?"

"Deres datters tøj," svarede chevalieren, "kommer ikke mig ved. I kan også tage sengeklæder og de nødvendige husredskaber med. Hvad skal jeg med det pjaltekram? Men pas på, at I ikke tager noget værdifuldt, som tilhører mig."

Den gamle Vertua stirrede et par sekunder målløs på chevalieren, så styrtede der en tårestrøm ud af hans øjne. Ganske tilintetgjort, ude af sig selv af jammer og fortvivlelse sank han ned foran chevalieren og udbrød med løftede hænder:

"Chevalier, har De endnu en menneskelig følelse i Deres bryst – så vær barmhjertig – barmhjertig! Det er ikke mig, det er min datter, min Angela, det uskyldige barn, som De ødelægger! – Å, vær, barmhjertig imod hende, lån hende, hende, Angela, en tyvendedel af hendes formue, som De har røvet! – Ak, jeg ved, at De vil bønhøre mig! – Ak! Angela, min datter!"

Og så hulkede, jamrede og stønnede den gamle og råbte i en hjerteskærende tone sin datters navn.

"Denne smagløse scene begynder at kede mig," sagde chevalieren ligegyldigt og ærgerligt; men i samme øjeblik sprang døren op, og ind styrtede en pige i hvid natdragt med opløst hår og ligblegt åsyn. Hun fo'r hen til den gamle Vertua, fik ham til at rejse sig, tog ham i sine arme og udbrød: "Å, fader, fader! Jeg har hørt – jeg ved alt. – Har De da tabt alt, alt? Har De ikke Deres Angela? Hvad behøver De guld og gods for? – Deres Angela vil jo føde og pleje Dem. – Fader, De må ikke nedværdige Dem længere over for dette foragtelige umenneske – det er ikke os, det er ham, der er fattig og elendig i al sin skammelige rigdom; for han står forladt i en skrækkelig, trøstesløs ensomhed. På hele jorden gives der ikke et elskende hjerte, som klynger sig til hans bryst, som åbner sig for ham, når han fortvivler over livet, over sig selv. – Kom, fader – forlad dette hus med mig – kom, lad os ile bort, for at det forfærdelige menneske ikke skal fryde sig over Deres jammer!"

Vertua sank helt afmægtig om i en lænestol. Angela knælede ned foran ham, greb hans hænder, kyssede og klappede dem, opregnede med barnlig snaksomhed alle de talenter, alle de kundskaber, som hun rådede over, og med hvilke hun ville ernære sin fader, besvor ham under hede tårer om dog at lade være med at sørge, da nu dog livet først ville have det rette værd for hende, når hun kunne brodere, sy, synge, spille på guitar for sin faders skyld og ikke blot for at more sig.

Hvem, hvilken forstokket synder, kunne være ligegyldig ved synet af Angela, der strålede i den største skønhed, mens hun med sin søde, milde stemme trøstede den gamle fader, og den reneste kærlighed og den barnagtigste dyd strømmede ud af hendes inderste hjerte?

Ganske anderledes gik det chevalieren. Et helt helvede af kval og samvittighedsnag vågnede i hans indre. Angela syntes ham at være en straffende Guds engel, for hvis glans en formastelig blindheds tågeslør forsvandt, så at han med rædsel så sit elendige jeg i modbydelig nøgenhed.

Og midt igennem dette helvede, hvis flammer rasede i chevalierens indre, fo'r der en guddommelig, ren stråle, hvis lys var den sødeste fryd og Himlens salighed; men denne stråle gjorde den navnløse kval endnu forfærdeligere.

Chevalieren havde endnu aldrig elsket. Da han så Angela, oprandt det øjeblik, i hvilket han skulle blive grebet af den heftigste lidenskab og tillige af den fuldstændige håbløsheds tilintetgørende smerte; for håbe kunne vel ikke den mand, som dette rene barn, den skønne Angela, måtte se således på, som hun så på ham.

Chevalieren ville tale. Han formåede det ikke; det var, som om hans tunge var lammet. Endelig tog han sig sammen og stammede med bævende stemme: "Signor Vertua, hør mig – jeg har ikke vundet noget fra jer, slet intet – dér står min kasse – den er Deres! – nej – jeg må betale jer endnu mere – jeg står i Deres gæld – tag, tag!"

"Å, min datter!" udbrød Vertua; men Angela rejste sig, trådte hen til chevalieren, så stolt på ham med et strålende blik og sagde alvorligt og fattet:

"Chevalier, l skal vide, at der gives højere ting end gods og guld; der gives følelser, som er Dem fremmede, men som opfylder vor sjæl med Himlens trøst og får os til med foragt at tilbagevise Deres gave, Deres nåde – behold det mammon, der

tynges af den forbandelse, som forfølger Dem, den hjælpeløse, ryggesløse spiller!"

"Ja," udbrød chevalieren ude af sig selv med et vildt blik og med forfærdelig stemme, "ja, forbandet – forbandet vil jeg være, nedslynget i det dybeste Helvede, hvis nogen sinde denne hånd igen rører et kort! Og hvis I da støder mig fra jer, Angela, så er det Dem, der bringer redningsløs fortabelse over mig! – Å, De ved ikke – De forstår mig ikke – De må kalde mig vanvittig! – men De vil føle det, De vil vide alt, når jeg ligger for Deres fod med sønderknust hjerneskal! – Angela! Det gælder liv eller død! – lev vel! –"

Med disse ord styrtede chevalieren fortvivlet bort. Vertua gennemskuede ham helt, han vidste, hvad der var foregået i ham, og søgte at gøre den skønne Angela begribeligt, at der kunne indtræde visse forhold, som nødvendigheden kunne hidføre, og som tvang ham til at modtage chevalierens gave. Angela ræddedes ved tanken om at skulle forstå sin fader. Hun indså ikke, hvorledes det kunne være muligt, at hun nogen sinde kunne betragte chevalieren med andet end foragt.

Skæbnen, som så ofte former sig i det menneskelige hjertes inderste dyb ubevidst for det selv, ville, at det ikke tænkte, det ikke anede skulle ske.

Chevalieren var til mode, som om han pludselig var vågnet op af en frygtelig drøm; han så sig på randen af en Helvedes afgrund og udstrakte forgæves armene efter den strålende skikkelse, der havde vist sig for ham, ikke for at redde ham – nej, for at minde ham om, at han var fordømt.

Til forbavselse for hele Paris forsvandt chevalier Menars bank. Ham selv så man heller ikke mere, og dette førte til de

mest forskellige og eventyrlige rygter, af hvilke det ene var mere usandfærdigt end det andet. Chevalieren undgik alt samkvem med andre; hans kærlighed viste sig i den dybe, mest uovervindelige sorg. Da skete det, at den gamle Vertua en dag trådte ham i møde med sin datter i de ensomme, mørke gange i Malmaison-haven.

Angela, som havde troet, at hun kun kunne se på chevalieren med afsky og foragt, følte sig bevæget på en sælsom måde, da hun så ham for sig ligbleg, ganske forvirret; han kunne af undseelse og ærbødighed næppe få mod til at slå øjnene op. Hun vidste meget godt, at chevalieren siden hin skæbnesvangre nat helt havde opgivet spillet, og at han havde forandret hele sin levevis. Hun, hun alene havde bevirket alt dette – hun havde reddet chevalieren fra ødelæggelse! Kunne noget smigre den kvindelige forfængelighed mere?

Deraf kom det, at da Vertua havde vekslet de sædvanlige høflighedsytringer med chevalieren, spurgte Angela i en tone, der var fuld af blid, velgørende mildhed: "Hvad er der i vejen med Dem, chevalier Menars? De ser meget syg og dårlig ud – De skulle virkelig betro Dem til en læge."

Man kan tænke sig, at Angelas ord opfyldte chevalieren med trøst og håb. I dette øjeblik var han ikke mere den samme. Han hævede hovedet; han formåede at tale det sprog, som vælder ud af den inderste sjæl, og som tidligere havde åbnet alle hjerter for ham. Vertua mindede ham om, at han skulle tage det hus i besiddelse, som han havde vundet.

"Ja," udbrød chevalieren begejstret, "ja, signor Vertua, det vil jeg – jeg kommer til Dem i morgen; men tillad, at vi ret

omhyggeligt overvejer betingelserne, selv om det skulle vare i flere måneder."

"Ja, lad det ske, chevalier," svarede Vertua smilende. "Det forekommer mig, at der med tiden kunne komme flere ting på tale, som vi for øjeblikket ikke har lyst til at tænke på."

Chevalieren, der havde fundet trøst, blev nu et nyt menneske og viste igen al den elskværdighed, som han fordum havde udfoldet, før den ødelæggende lidenskab rev ham med sig. Hans besøg hos den gamle signor Vertua blev mere og mere hyppige, og Angela kom til at holde mere og mere af den mand, hvis reddende skytsengel hun havde været, indtil hun endelig troede, at hun elskede ham af sit ganske hjerte, og lovede ham at give ham sin hånd til stor glæde for den gamle Vertua, der først nu syntes, at hans mellemværende med chevalieren, til hvem han havde tabt hele sin formue, var fuldstændig ordnet.

Angela, chevalier Menars' lykkelige brud, sad en dag, opfyldt af tanker om elskovs fryd og salighed, som vel en ung brud plejer at være, helt åndsfraværende ved vinduet. Da drog under lystige trompetfanfarer et regiment jægere forbi; det skulle drage til felttoget i Spanien. Angela betragtede med deltagelse disse folk, der var viet til døden i den onde krig; da så et purungt menneske, idet han hurtigt vendte sin hest til den ene side, op på Angela, og hun sank afmægtig tilbage i sin stol.

Denne jæger, som drog den blodige død i møde, var ingen anden end den unge Duvernet, naboens søn, med hvem hun var vokset op, som næsten var kommet daglig i deres hus og først var udeblevet, efter at chevalieren havde indfundet sig.

Af den unge mands bebrejdende blik – den bitre død lå i det – så Angela først nu ikke blot, hvor usigeligt han elskede hende

– nej, også hvor inderligt hun selv elskede ham uden at være sig det bevidst, hun, som var bedåret og blændet af den glans, som chevalieren mere og mere forstod at udbrede omkring sig. Nu først forstod hun ynglingens ængstelige suk, hans stille fordringsfri bejlen; nu først forstod hun sit eget ængstelige hjerte – nu vidste hun, hvad der havde fået hende til at føle uro, når Duvernet kom, når hun hørte hans røst.

"Det er for sent – han er tabt for mig! –" således talte Angela til sig selv. Hun havde mod til at bekæmpe den trøstesløse følelse, der syntes at skulle sønderrive hendes indre, og netop fordi hun havde mod til det, lykkedes det hende også.

At der måtte være hændt noget, kunne desuagtet ikke undgå chevalierens skarpe blik; men han var fintfølende nok til ikke at ville løse en gåde, som Angela mente, hun måtte skjule for ham; han nøjedes med at fremskynde brylluppet for at gøre enhver truende fjende magtesløs, og han forstod at indrette denne højtid med fin takt og med ægte sans for sin skønne bruds stilling og stemning, så hun alene af den grund på ny indså, hvor elskværdig hendes mand var.

Chevalieren opførte sig imod Angela med den mest udsøgte opmærksomhed over for det mindste af hendes ønsker, med den usminkede højagtelse, der oprinder af den reneste kærlighed, og derfor blev mindet om Duvernet efterhånden udslettet i hendes sjæl. Den første skygge, der trådte ind i hendes lykkes liv, var den gamle Vertuas sygdom og død. Siden den nat, da han havde tabt hele sin formue i chevalierens bank, havde han ikke rørt et kort igen; men i hans livs sidste øjeblikke syntes spillet helt at opfylde hans sjæl. Mens præsten, som var kommet for i hans dødsstund at give ham kirkens trøst, talte til

ham om himmelske ting, lå han der med lukkede øjne og mumlede mellem tænderne: *gagne – perd*, – og mens hans hænder bævede i dødskampen, gjorde han bevægelser, som om han tog kort af og trak kort. Forgæves bøjede Angela og chevalieren sig ned over ham og talte de ømmeste ord til ham; han syntes ikke mere at kende dem, ikke at se dem, og han døde med et suk, idet han sagde: *Gagne*.

Fuld af den dybeste smerte kunne Angela ikke andet end føle en uhyggelig gru over den måde, på hvilken hendes fader var død.

Billedet af den forfærdelige nat, i hvilken hun for første gang havde set chevalieren som den mest forhærdede og formastelige spiller, trådte atter levende frem for hendes øjne, og den frygtelige tanke rejste sig i hendes sjæl, at chevalieren kunne kaste sin englemaske og i sin oprindelige, djævelske skikkelse træde hånligt frem igen for hende og begynde på sit gamle liv. Kun alt for snart skulle Angelas skrækkelige anelser blive til sandhed.

Hvilke gys der end havde gennemtrængt chevalieren, da den gamle Francesco Vertua døde, idet han forsmåede kirkens trøst og i dødsøjeblikket ikke kunne bandlyse tanken om sit tidligere syndefulde liv, så var dog netop derved – han vidste ikke, hvorledes det gik til – spillet trådt mere levende frem for ham end nogen sinde før, så at han hver nat i drømme holdt bank og ophobede nye rigdomme.

I samme grad som Angela blev betaget af mindet om, hvordan chevalieren tidligere var forekommet hende, og som det blev umuligt for hende at bibeholde det kærlige, tillidsfulde væsen, med hvilket hun ellers var trådt ham i møde, i netop

samme grad opstod der i chevalierens sjæl mistillid til Angela, hvis forlegne væsen han tilskrev den hemmelighed, som en gang havde forstyrret Angelas sindsro, og som hun ikke havde meddelt ham. Denne mistillid avlede ubehag og vrede, som han lod komme til orde i alle slags ytringer, der sårede Angela. I sælsom, sjælelig vekselvirkning trådte så mindet om den ulykkelige Duvernet frem i Angelas sjæl og med det den trøstesløse følelse af en kærlighed, der som den skønneste blomst var spiret i hendes unge hjerte, men var ødelagt for evigt. Ægtefolkenes forstemthed blev større og større, indtil det kom så vidt, at chevalieren fandt sit ganske jævne liv kedsommeligt og smagløst og af al magt længtes ud i verden.

Hans onde stjerne begyndte at råde. Hvad indre misfornøjelse og harme havde begyndt, det fuldendte et ryggesløst menneske, som tidligere havde været croupier ved chevalierens bank, og som ved alle slags lumske talemåder bragte det så vidt, at chevalieren fandt sin adfærd barnagtig og latterlig. Han kunne ikke begribe, hvorledes han for en kvindes skyld havde kunnet forlade en verden, som alene syntes ham værd at leve i.

Det varede ikke længe, så strålede chevalier Menars' rige guldbank prægtigere end nogen sinde før. Lykken havde ikke forladt ham; det ene offer efter det andet faldt, og han sammenhobede rigdomme. Men Angelas lykke, der havde lignet en kort, skøn drøm, var på en frygtelig måde tilintetgjort. Chevalieren behandlede hende med ligegyldighed, ja, med foragt. Ofte så hun ham slet ikke i flere uger, i måneder; en gammel hushovmester besørgede de huslige forretninger,

tjenerskabet skiftede efter chevalierens lune, så at Angela, der blev fremmed i sit eget hus, ikke fandt trøst nogetsteds.

Når hun i søvnløse nætter hørte, at chevalierens vogn holdt uden for huset, at den tunge kasse blev slæbt op, at chevalieren kastede om sig med korte og barske ord og så klirrende slog døren i til sit værelse, brød der en strøm af bitre tårer ud af hendes øjne, og i den dybeste, mest hjerteskærende jammer råbte hun hundrede gange navnet Duvernet og bønfaldt den evige magt om at ende hendes elendige, sorgfulde liv.

Det hændte, at en ung mand af god familie, efter at han havde tabt hele sin formue til chevalierens bank, i spillehuset, tilmed i det samme værelse, hvor banken blev holdt, jog sig en kugle igennem hovedet, så at blodet og hjernen sprøjtede ud over spillerne, der forfærdede spredte sig til alle sider. Kun chevalieren var ligegyldig og spurgte, da alle ville gå, om det var skik og brug, at man forlod banken før den bestemte time for en nars skyld, der ikke havde haft konduite i spil.

Begivenheden vakte stor opsigt. De mest drevne, forhærdede spillere var indignerede over chevalierens eksempelløse opførsel. Alle rejste sig imod ham; politiet hævede hans bank. Man beskyldte ham desuden for falsk spil – hans uhørte lykke talte for, at der var sandhed i anklagen. Han kunne ikke rense sig; den bøde, han måtte betale, berøvede ham en betydelig del af hans rigdom. Han så sig beskæmmet, foragtet – da vendte han tilbage til sin hustru, som han havde mishandlet, og som dog igen modtog ham, den angerfulde, der mindede om hendes fader, som også var vendt tilbage fra det vilde spillerliv; der vågnede i hende et glimt af håb om, at chevalierens forvandling nu, da han var blevet ældre, virkelig ville vare ved.

Chevalieren forlod Paris med sin hustru og drog til Genua, Angelas fødeby.

Her levede han i den første tid meget stille; men det ville ikke lykkes at genoprette det rolige, gode forhold til Angela; det havde hans onde dæmon ødelagt. Det varede ikke længe, så vågnede hans utålmodighed igen, og den drev ham ud af huset i rastløs ustadighed. Hans dårlige rygte var fulgt med ham fra Paris til Genua. Han kunne slet ikke vove at oprette en bank, uagtet han følte sig drevet til det med uimodståelig magt.

På den tid holdt en fransk oberst, som hårde sår havde gjort uduelig til krigstjeneste, den rigeste bank i Genua. Med misundelse og dybt had i hjertet begav chevalieren sig til denne bank, idet han tænkte, at hans vante held snart ville hjælpe ham til at ødelægge hans rival. Da chevalieren trådte ind, råbte obersten til ham med et lystigt lune, som ellers ikke var ham egent, at nu var først spillet noget værd, siden chevalier Menars og hans lykke kom, nu gjaldt det om den kamp, der ene og alene gjorde spillet interessant.

I virkeligheden havde også chevalieren i begyndelsen den samme lykke som ellers. Men da han stolede på, at hans lykke var uovervindelig og endelig råbte *va banque*, havde han på én gang tabt en betydelig sum.

Obersten, der ellers var ens, enten han havde held eller uheld, strøg pengene til sig med levende tegn på den største glæde. Fra dette øjeblik af havde heldet fuldstændig vendt sig fra chevalieren.

Han spillede hver nat, tabte hver nat, indtil hans formue var smeltet sammen til et par tusind dukater, som han endnu ejede i papirer.

Hele dagen havde chevalieren vandret omkring og havde omsat disse papirer i rede penge, og han kom først hjem sent om aftenen. Da natten brød frem, ville han af sted med de sidste guldstykker i lommen; da trådte Angela, som anede, hvad der foregik, i vejen for ham, og, idet en tårestrøm brød ud af hendes øjne, kastede hun sig for hans fod og besvor ham ved Guds moder og alle helgener at opgive sin slette færd og ikke at styrte dem i nød og elendighed.

Chevalieren løftede hende op, trykkede hende med smertelig inderlighed til sit bryst og sagde med tonløs røst: "Angela, min kære, søde Angela, det kan nu en gang ikke være anderledes; jeg må gøre, hvad jeg ikke kan undlade. Men i morgen – i morgen er al din sorg forbi; for ved den evige Skaber, som råder over os, jeg sværger, at jeg i dag spiller for sidste gang! – Vær rolig, mit skønne barn – sov – drøm om lyksalige dage, om et bedre liv, som du går i møde, det vil bringe mig lykke!"

Med disse ord kyssede chevalieren sin hustru og skyndte sig bort.

To *tailles*, og chevalieren havde tabt alt – alt!

Uden at røre sig af pletten blev han stående ved siden af obersten og stirrede i sløvt vanvid på spillebordet.

"De pointerer ikke mere, chevalier," sagde obersten, idet han blandede til en ny *taille*.

"Jeg har tabt alt," svarede chevalieren, idet han med magt tilkæmpede sig ro.

"Har De da slet ikke mere?" spurgte obersten ved den næste *taille*.

"Jeg er tigger," udbrød chevalieren med en stemme, der bævede af raseri og smerte, idet han vedblev at stirre på

spillebordet og ikke bemærkede, at spillerne sejrede mere og mere over bankieren.

Obersten spillede roligt videre.

"De har jo en smuk hustru," hviskede obersten uden at se på chevalieren, idet han blandede kortene til den følgende *taille*.

"Hvad vil De sige med det?" udbrød chevalieren vredt. Obersten tog af uden at svare chevalieren.

"Ti tusinde dukater eller – Angela!" sagde obersten halvt bortvendt, idet han lod kortene kupere.

"De er vanvittig!" udbrød chevalieren, mens han nu, idet han begyndte at genvinde sin fatning, opdagede, at obersten stadig tabte og tabte.

"Tyve tusinde dukater imod Angela," sagde obersten sagte, idet han et øjeblik holdt op med at blande kortene.

Chevalieren tav. Obersten spillede videre, og spillerne vandt næsten hvert eneste spil.

"Lad gå!" hviskede chevalieren til obersten, da den nye *taille* begyndte – og han holdt på damen.

Damen tabte.

Tænderskærende trak chevalieren sig tilbage og støttede sig mod vindueskarmen med død og fortvivlelse i sit blege åsyn.

Spillet var endt, og med et hånligt: "Nå, hvad bliver det så til?" trådte obersten hen til chevalieren.

"De har gjort mig til tigger," udbrød chevalieren ganske som ude af sig selv, "men De må være vanvittig, hvis De indbilder Dem, at De kan vinde min hustru. Er vi da i vilde, uciviliserede egne – er min hustru en slavinde, der er underkastet en ryggesløs mands skammelige vilkårlighed, så han kan sælge hende og spille hende bort? Men det er sandt – De skulle have

betalt tyve tusind dukater, hvis damen havde vundet, og derfor har jeg bortspillet retten til enhver indsigelse, hvis min hustru vil forlade mig og følge Dem. – Kom med og fortvivl, hvis min hustru med afsky viser den mand tilbage, som hun skal følge som en æreløs maitresse."

"Fortvivl selv!" svarede obersten med hånlig latter. "Fortvivl selv, chevalier, hvis Angela afskyer Dem – Dem, en ryggesløse synder, der har gjort hende elendig – og med fryd og henrykkelse styrter sig i mine arme! – Fortvivl selv, når De erfarer, at kirkens velsignelse har forbundet os, at lykken kroner vore skønneste ønsker! – De kalder mig vanvittig – nej! Jeg ville kun vinde retten fra Dem; Deres hustru var jeg sikker på – hør, chevalier, hør da, at Deres hustru elsker mig, mig usigeligt, det ved jeg – hør, at jeg er den Duvernet, naboens søn, som er opdraget sammen med Angela og forenet med hende ved en inderlig kærlighed, som De fordrev med Deres djævelskunster! – Ak, først da jeg måtte drage i krig, indså Angela, hvad jeg var for hende. Jeg ved det hele. Det var for sent! – Den mørke ånd indgav mig den tanke, at jeg kunne ødelægge Dem i spil, derfor hengav jeg mig til spillet – fulgte Dem til Genua – nu er det lykkedes mig – af sted til Deres hustru!"

Chevalieren stod som knust, som ramt af tusind lynstråler. Den skæbnesvangre hemmelighed lå nu åben for ham; først nu så han helt den ulykke, som han havde bragt over den stakkels Angela.

"Angela, min hustru, skal afgøre det," sagde han med tonløs røst og fulgte obersten, som stormede af sted.

Da de var kommet til huset, og obersten tog i døren til Angelas værelse, skubbede chevalieren ham tilbage og sagde:

"Min hustru sover; vil De vække hende op af hendes søde søvn?"

"Hm!" svarede obersten. "Monstro Angela nogen sinde har hvilet i en sød søvn, siden De voldte hende denne navnløse kval?"

Obersten ville gå ind i værelset. Da styrtede chevalieren sig ned for hans fod og råbte fortvivlet: "Vær barmhjertig – De gjorde mig til en tigger, lad mig beholde min hustru!"

"Således lå den gamle Vertua for Deres fod, De følelsesløse skurk, og formåede ikke at blødgøre Deres stenhårde hjerte; derfor er Himlens hævn nu over Dem!"

Således talte obersten og ville igen gå ind i Angelas værelse.

Chevalieren sprang hen til døren, rev den op, fo'r hen til sengen, i hvilken hans hustru lå, og trak forhænget til side. Han råbte: "Angela, Angela!" – bøjede sig ned over hende, greb hendes hånd – fo'r sammen i pludselig dødsangst og råbte så med frygtelig stemme: "Se dér – De har vundet min hustrus lig!"

Forfærdet trådte obersten hen til sengen – der var ikke spor af liv – Angela var død – død!

Da hævede obersten sin hånd truende mod Himlen, udstødte et skrig og styrtede af sted. Man har aldrig senere hørt noget om ham.

Således endte den fremmede og han forlod nu hurtigt bænken, før den dybt rystede baron formåede at sige noget.

Et par dage derefter fandt man den fremmede, ramt af et nerveslag, i sit værelse. Han var og forblev berøvet talens brug til sin død, der fulgte et par timer efter. Hans papirer viste, at

han, der havde kaldt sig Baudasson, ikke var nogen anden end den omtalte ulykkelige chevalier Menars.

Baronen erkendte den advarsel, som Himlen havde givet ham, idet den havde ført chevalier Menars til ham, da han nænnede sig til afgrundens rand, og han lovede, at han ville modstå alle den dårende spillerlykkes tillokkelser.

Hidtil har han trolig holdt sit ord.

Om "Lykke i spil"

Forfatter: E. T. A. Hoffmann (1776-1822).
Org.titel: *Spieler-Glück*, i "*Urania. Taschenbuch auf das Jahr 1820*", F. A. Brockhaus Verlag, Leipzig 1819.
Denne udgave baseret på: E. T. A. Hoffmann: *Fantastiske Noveller*. A. Christiansens Kunstforlag, København/Kristiania 1897.
Oversætter: Johannes Magnussen (1848-1906).
Redigeret af: Kim N. Jensen.
Forside: Efter illustration af Camille Rogier (1810-1896) i *Contes Fantastiques de E.T.A. Hoffmann* II, Paris 1836.

ISBN 978-87-7979-823-6

2. ebogsudgave, tidligere udgivet som en del af ISBN 978-87-7979-057-5.

© 2022 eBibliotek 1800
www.ebib1800.dk